

“Azərbaycan ali məktəblərində onlayn təhsil təcrübəsi: çağırışlar və perspektivlər”

Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasında Azərbaycanda pandemiya şəraitində ali məktəblərdə məsafədən təhsil prosesinin problemləri araşdırılıb, mövcud imkanlar dəyərləndirilib. Akademiyanın Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsinin rəisi Araz Aslanlı, Xəzər Universitetinin Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin dekanı Elza Səmədova və təhsil eksperti Könül Abaslının müəllifi olduğu layihə çərçivəsində reallaşdırılan tədqiqatın nəticələri əsasında hesabat da hazırlanıb. Yerli və xarici ekspertlərin iştirakı ilə aparılan bu tədqiqatın nəticələri bu günlərdə “Azərbaycan ali məktəblərində onlayn təhsil təcrübəsi: çağırışlar və perspektivlər” adlı onlayn konfransın mövzusu olub. 25 ali təhsil müəssisəsinin prorektorları, o cümlədən tədris hissələrinin müdirləri, tanınmış təhsil ekspertləri, ictimaiyyət və media nümayəndələrinin qatıldığı konfrans böyük marağa səbəb olub.

Tələbələr arasında keçirilən sorğunun nəticələri konfransda müzakirə olunub

Dünyanın böyük bir hissəsi onlayn təhsilə hazır deyildi

Ölkəmizdə ilk dəfə reallaşdırılan bu tədqiqatın maraqlı nəticələri var. Akademiyanın rəisi Qulu Novruzov onlayn tədrisə keçidlə bağlı ölkəmizdə təhsil alan 4 minə yaxın tələbənin fikrinin öyrənilməsi bu tədqiqatın nəticələrinin təhlilindən sonra ortaya çıxan hesabatdan danışdı. Onun fikrincə, pandemiya dünyanın başı üstünü alanda nəinki Azərbaycan təhsil ictimaiyyəti, ümumiyyətlə, dünyanın böyük bir hissəsi onlayn təhsilə hazır deyildi: “Çoxsaylı suallar, yanaşmalar ortaya çıxdı. Qısa müddətdə ali məktəblər təhsilin keyfiyyətinin artırılması üçün mümkün olan imkanları müəyyənləşdirib təcili addımlar atmağa çalışdı”.

Tələbələrin onlayn dərslərə münasibəti

Ölkə təhsilindən sürətli qərarlar tələb edən pandemiya şəraiti çox keçmədən məsafədən təhsili zərurətə çevirib. Prosesin idarə olunmasında Təhsil Nazirliyinin də koordinasiyasını qiymətləndirən Q.Novruzov tədqiqatın bir sıra maraqlı nəticələrinə diqqət çəkib.

Artıq 1 ilə yaxındır ki, tətbiq edilən onlayn dərslərə münasibət birmənalı deyil.

Tədqiqat məqsədi ilə fikri soruşulan Azərbaycan tələbələrinin 89 faizi bildirir ki, onlar onlayn dərslərə telefonla qoşulur. Lakin bu, o demək deyil ki, ölkəmizdə kompüter sahibi olan ailələrin sayı azdır. Məsələ burasındadır ki, tələbələrin cəmi 34.6 faizi evdə onlayn dərslərə qo-

şulmalı olan bir nəfər olduğunu göstərib. Fikri soruşulanların çoxu evdə tək olmadıqlarını bildiriblər. Məsələn, 38 faiz bir evdə 2 nəfər, 22.3 faiz 3 nəfər, 5.1 faiz isə 4 və daha çox adamın eyni vaxtda onlayn dərslərə qoşulmalı olduğunu qeyd edib. Bu da öz növbəsində texniki problemləri bərabərində götürüb.

Tələbələrin böyük əksəriyyəti - 82 faizdən çoxu onlayn dərslərin bütün fənlər üçün uyğun olmadığını düşünür. 80.4 faiz onlayn dərsləri effektiv öyrənmə vasitəsi hesab etmirdi. Üzbəüz ünsiyyət əksikliyi səbəbindən öyrənməyə həvəsin azaldığını deyən tələbələr tədqiqata qatılan tələbələrin 70 faizindən çoxunu təşkil edib. Neqativ cavabların üstünlüyünə baxmayaraq, tələbələr müəllimlərlə ünsiyyət prosesini qənaətbəxş hesab ediblər. Onların fikrincə, müəllimlər ortaya çıxan problemlərin həli üçün əllərindən gələni ediblər.

İnternet yoxdur - bəhanədir, yoxsa səbəb?

Azərbaycanda mövcud durumu tədqiqat mövzusunda çevirən layihə müəllifləri araşdırmalara Avstraliya, Böyük Britaniya, Kanada, ABŞ-da bu sahədə aparılan tədqiqatlar, akademik işlərdən başlayıblar. Məlum olub ki, dünyanın bir çox ölkələrində oxşar göstəricilər ortaya çıxıb. Məsələn, internetin keyfiyyəti ilə bağlı problemlər hətta dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrində belə yaşanır. Ancaq bu problemin öhdəsindən gələnlər də olub. Məsələn, internetin ADGA-da verilən təhsilin keyfiyyətinə mənfi təsirinə qarşısını almaq üçün “internet yoxdu” bəhanələrinə yer verilməyib. Dövlət Gömrük

Akademiyası qətiyyətlik göstərib. Nəticədə 2020-2021-ci tədris ilindən yüksək qoşulma faizinə nail olunub.

Sorğu göstərib ki, bu problem hər yerdə eyni peşəkarlıq və tələbkarlıqla idarə olunmayıb. Beləliklə, sorğuya cəlb edilən 4000 tələbənin cəmi 28 faizi fəal və davamlı olaraq dərslərə qoşulduğunu bildirsə də, 72 faizi müxtəlif faktorların onların dərslərə qoşulmalarına əngəl təşkil etdiyini göstərib.

Özünü öyrətmə bacarığı formalaşdırılmalıdır

Tədqiqatın ortaya çıxardığı ən vacib nəticələrdən biri bundan ibarətdir ki, onlayn təhsildə effektiv nəticə, sadəcə texnologiyaya bağlı deyil. Bir sıra ölkələrdə təhsil özünü öyrətmə bacarığı formalaşdırır. Tələbələr “Müəllim deyər, tələbə icra edər” vərdişi ilə davranır və sifət bu səbəbdən mart ayından təhsildən tamamilə qoparıb. Bu məqama xüsusi diqqət çəkən Türkiyə Ali Təhsildə Keyfiyyət Şurasının (YÖKAK) müşaviri, Çankaya Universitetinin Təhsil fakültəsinin dekanı, professor Buket Akkoyunlunun fikrincə, onlayn tədrisin təşkilində Türkiyə ilə Azərbaycanın problemləri oxşardır. Pandemiya dünyada 2 milyard tələbəni və 195 ölkəni əhatə edib. Odur ki, o, pandemiya sonrakı dövrdə tədrisin təşkilində gözlənilən zəruri dəyişikliklərə diqqət çəkib, yeni təhsil siyasətinin, tədris proqramlarının zəruri olduğunu qeyd edib.

Böhran yeni imkanlar açır

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədr müavini, professor Musa Qasımlı böhranların həm də yeni imkanlar və çıxış yolları axtarılıb tapılmasına gətirib çıxardığı qənaətinə diqqət edib. O, bu fikrini pandemiya şəraitinin yeni texnologiya və internetin imkanlarının inkişafına səbəb olması ilə izah edib.

DGK Katibliyinin rəisi Anar Süleymanov təhsilin rəqəmsal transformasiya kontekstində müzakirələrinin aktuallığını, Gömrük Akademiyasının gömrük xidməti kadrlarının hazırlanmasında önəmini qeyd edib.

Konfransda o da vurğulanıb ki, tədqiqatın nəticələri elmi məqalə formatında beynəlxalq jurnalda dərc olunacaq.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində imtahan sessiyası başlayıb

Yanvarın 11-dən ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində 2020-2021-ci tədris ilinin payız semestrinin imtahan sessiyası başlayıb.

Təhsil naziri Emin Əmrullayev müvafiq əmrinə əsasən, imtahan sessiyası distant (məsafədən) formada keçirilir. Müəyyən fənlər üzrə imtahanlar əyani keçirildiyi təqdirdə “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” publik hüquqi şəxs tərəfindən hazırlanmış “İmtahan zamanı koronavirus infeksiyasının (COVID-19) profilaktikasına dair metodiki göstərişlər”ə riayət edilməlidir. Həmçinin, Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 10 sentyabr tarixli 332 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkili üçün müvəqqəti Qaydaları”na əməl edilməlidir.

Əmrə bildirilir ki, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin rəhbərləri imtahan sessiyasının qüvvədə olan normativ sənədlər əsasında təşkilini təmin etməli, rəhbərlik etdikləri təhsil müəssisələrində imtahan qorəngahı yaratmalıdırlar. Həmçinin qorəngaha daxil olan hər bir şikayət operativ şəkildə araşdırılmalıdır. İmtahanların təşkilində və gedişində nöqsanlara yol verməmiş şəxslər barədə mövcud qanunvericiliyə uyğun tədbirlər görülməlidir.

İmtahan sessiyası 4 həftə müddətində davam edəcək.

BMU-nun rektoru onlayn keçirilən imtahanları izləyib

Bakı Mühəndislik Universitetində (BMU) 2020/2021-ci tədris ilinin payız semestrinin qış imtahan sessiyası onlayn formada öz işinə başlayıb.

BMU-dan bildirilib ki, universitetin rektoru, professor Havar Məmmədov və ali məktəbin digər rəhbər şəxsləri imtahanların gedişatını izləyib.

Rektor COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq imtahanların distant formada elektron təhsil platforması üzərindən təşkil edildiyini bildirib və bunun üçün elektron universitet olan BMU-da bütün texniki imkanların yaradıldığını vurğulayıb.

H.Məmmədov qış imtahan sessiyasının şəffaf və mövcud qaydalara uyğun keçirilməsi məqsədilə bütün tədbirlərin yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu diqqətə çatdırıb. Tələbələrin biliyinin obyektiv və qərəzsiz qiymətləndirilməsinə əminliyini ifadə edən rektor imtahanda iştirak edən bütün tələbələrə uğurlar arzulayıb.

Qeyd edək ki, imtahan sessiyası başlanmadan əvvəl imtahanların onlayn təşkili və nəzarəti, həmçinin iştirak prosesi ilə bağlı müvafiq işlər görüldü. Eyni zamanda, müəllimlər, inzibati işçilər və tələbələr üçün müvafiq video təlimatlar, metodiki tövsiyələr, vizual materiallar hazırlanıb və təlimlər təşkil olunub. Hal-hazırda da BMU-nun Distant Təhsil və Keyfiyyətin Təminatı mərkəzi tərəfindən tələbə və müəllimlərə sessiya müddətində operativ onlayn texniki dəstək xidməti göstərilir.

İmtahan sessiyası 4 həftə davam edəcək. Sessiya dövründə universitet rəhbərliyi başda olmaqla, Distant Təhsil və Keyfiyyətin Təminatı Mərkəzi tərəfindən imtahanlara mütəmadi onlayn nəzarət təşkil ediləcək.

LDU-da imtahanın nəticələri 50 balla qiymətləndiriləcək

Lənkəran Dövlət Universitetində (LDU) 2020/2021-ci tədris ilinin payız semestrinin imtahan sessiyasına start verilib. İmtahanlar yanvarın 11-dən fevralın 6-sına kimi distant formada keçiriləcək.

Universitetdən bildirilib ki, imtahanda fənn üzrə elektron biletə olan sualların cavablandırılması və həmin cavabların elektron formada şəxsi kabinetə yerləşdirilməsi üçün hər bir tələbəyə 2 saat 30 dəqiqə vaxt nəzərdə tutulub.

Fənlər üzrə imtahanın nəticələri (aralıq qiymətləndirmə) maksimum 50 balla (hər imtahanın cavabı maksimum 10 balla) qiymətləndiriləcək.

İmtahan sessiyasında tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində şəffaflığı və obyektivliyi təmin etmək, ortaya çıxacaq neqativ halları dərhal aradan qaldırmaq məqsədi ilə Operativ Qorəngah və Apelyasiya Komissiyası yaradılıb.

İmtahan sonucları elan olunduqdan sonra aralıq qiymətləndirmənin nəticəsindən narazı qalan tələbələr isuapellyasiya@gmail.com e-mail ünvanına müraciət edə bilərlər. Həmin müraciətlər mütəxəssis müəllimlər və kafedra müdirlərinin iştirakı ilə operativ araşdırılacaq, nəticəsi barədə tələbəyə məlumat verilməlidir.